

Wyrok z dnia 22 października 1998 r.

III RN 66/98

Przepis art. 48 Prawa celnego - Ustawa z dnia 28 grudnia 1989 r. (jednolity tekst: Dz.U. z 1994 r. Nr 71, poz. 312 ze zm.) nie ma zastosowania w razie dokonania kontroli celnej poza miejscem odprawy celnej, jeżeli zachodzi uzasadnione podejrzenie, że towar został wprowadzony na polski obszar celny z naruszeniem przepisów prawa lub umów międzynarodowych (art. 22 ust. 2 w związku z art. 46 ust. 2 pkt 2-4 tego Prawa).

Przewodniczący SSN: Andrzej Wróbel (sprawozdawca), Sędziowie SN: Jerzy Kwaśniewski, Andrzej Wasilewski.

Sąd Najwyższy, z udziałem prokuratora Prokuratury Krajowej Włodzimierza Skoniecznego, po rozpoznaniu w dniu 22 października 1998 r. sprawy ze skargi Stanisława G. na decyzję Prezesa Głównego Urzędu Ceł w W. z dnia 31 maja 1995 r. [...] w przedmiocie wymiaru cła, na skutek rewizji nadzwyczajnej Ministra Sprawiedliwości [...] od wyroku Naczelnego Sądu Administracyjnego-Ośrodka Zamiejscowego w Katowicach z dnia 12 listopada 1997 r. [...]

u c h y l i ł zaskarżony wyrok i oddalił skargę.

U z a s a d n i e n i e

Dyrektor Urzędu Celnego w C. postanowieniem z dnia 6 września 1993 r. [...] wszczął z urzędu postępowanie w sprawie wymiaru należności celnych od towarów pochodzenia zagranicznego ujawnionych w firmie Stanisława G. „H.” – Sprzedaż Hurtowa i Detaliczna Sprzętu RTV w W. W uzasadnieniu postanowienia organ celny stwierdził, że w wyniku kontroli przeprowadzonej w firmie ustalono, brak dokumentów odprawy celnej tych towarów, a faktury wystawione dla Stanisława G. na ich zakup pochodziły od nie istniejących przedsiębiorstw.

Dyrektor Urzędu Celnego w C. postanowieniem z dnia 26 listopada 1993 r. zawiesił postępowanie w sprawie wymiaru należności celnych z uzasadnieniem, że Prokuratura Rejonowa w W. wszczęła przeciwko Stanisławowi G. postępowanie karne skarbowe o przestępstwo z art. 94 § 2 ustawy karnej skarbowej. Następnie organ celny pierwszej instancji decyzją z dnia 5 września 1994 r. podjął postępowanie w tej sprawie i wymierzył należności celne od towaru ujawnionego w firmie przyjmując, że towar ten nie został poddany kontroli celnej.

Prezes Głównego Urzędu Ceł decyzją z dnia 31 maja 1995 r. [...] utrzymał w mocy zaskarżoną odwołaniem Stanisława G. decyzję organu celnego pierwszej instancji. W ocenie organu odwoławczego z przepisu art. 46a Prawa celnego wynika, że skoro strona nie przedstawiła dowodów odprawy celnej lub zakupu towarów, należało uznać, że towary te nie były poddane kontroli celnej, a zatem organ celny prawidłowo wymierzył i pobrał cło od tych towarów. Dla ustalenia obowiązków wynikających z Prawa celnego nie jest istotne wyjaśnienie kto jest odpowiedzialny za fałszowanie faktur zakupu, którymi posługiwał się Stanisław G. Ustalenie tych faktów jest istotne dla postępowania karnego, które jest niezależne od postępowania celnego.

Naczelny Sąd Administracyjny w Warszawie-Ośrodek Zamiejscowy w Katowicach po rozpoznaniu skargi Stanisława G. wyrokiem z dnia 12 listopada 1997 r. [...] uchylił powyższą decyzję Prezesa Głównego Urzędu Ceł. W ocenie Sądu organy celne błędnie zastosowały przepis art. 48 Prawa celnego uznając, że skarżący jest podmiotem dokonującym obrotu towarowego z zagranicą, bowiem domniemanie wynikające z tego przepisu można stosować, jeżeli przesłanki niezbędne do jego powstania zostaną ustalone podczas kontroli celnej przeprowadzonej w chwili przekraczania granicy przez towar. Sąd jest zdania, że z tego domniemania wyłączona jest kontrola celna dokonywana poza miejscem odprawy celnej. W tym bowiem przypadku należy udowodnić na zasadach ogólnych, iż podmiot, któremu przypisuje się dokonanie obrotu towarowego z zagranicą jest tym podmiotem, który sprowadził ów towar z zagranicy we własnym imieniu i na własny rachunek. Przepis art. 46a Prawa celnego, na który powołały się organy celne, nie wskazuje podmiotu, który można obciążyć należnościami celnymi.

Minister Sprawiedliwości zaskarżył ten wyrok rewizją nadzwyczajną, w której zarzucił rażące naruszenie art. 22 ust. 1 pkt 1 ustawy o Naczelnym Sądzie Administracyjnym w związku z art. 46a ust. 1 i 2 Prawa celnego i wniósł o jego uchylenie oraz

oddalenie skargi. W ocenie Ministra Sprawiedliwości w sprawie nie ma zastosowania przepis art. 48 Prawa celnego, na który powołał się Sąd. Podstawą rozstrzygnięć organów celnych był natomiast przepis art. 46a tego Prawa. Powyższy przepis stanowi podstawę do wydania decyzji o wymiarze i poborze należności celnych wprowadzając domniemanie, że kontrolowane towary nie były poddane kontroli celnej. Domniemanie to może być wzruszone, jednakże skarżący w żaden sposób nie obalił tego domniemania, przedstawiając jedynie fikcyjne rachunki zakupu posiadanego zagranicznego towaru od nieistniejących firm krajowych. Do wymiaru opłat celnych i podatkowych wystarczy ustalenie, iż osoba posiadająca towary pochodzenia zagranicznego nie przedstawi oryginalnych dowodów odprawy celnej oraz dowodów zakupu towarów.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z przepisem art. 22 ust. 2 Prawa celnego kontrola celna może być wykonywana poza miejscem odprawy celnej, jeżeli zachodzi uzasadnione podejrzenie, że towar został wprowadzony na polski obszar celny z naruszeniem przepisów prawa lub umów międzynarodowych kontrola ta może być przeprowadzona w ciągu dwóch lat od dnia wprowadzenia towaru na polski obszar celny. W tym przypadku funkcjonariusze celnicy są uprawnieni, na podstawie art. 46 ust. 2 pkt 2 Prawa celnego, do legitymowania osób posiadających towary przywiezione lub nadesłane z zagranicy, których rodzaj lub ilość wskazują na przeznaczenie do działalności gospodarczej. W razie zaś stwierdzenia w wyniku tych czynności, że towary nie były poddane kontroli celnej, organ celny dokonuje wymiaru i poboru cła, chyba że wszczęto postępowanie w trybie określonym w odrębnych przepisach. W świetle powyższego stanu prawnego i ustalonego stanu faktycznego sprawy trafny jest zarzut Ministra Sprawiedliwości, że Naczelny Sąd Administracyjny błędnie oparł swoje rozstrzygnięcie na przepisie art. 48 Prawa celnego, który w sprawie nie miał zastosowania. Przepis art. 48 Prawa celnego ma bowiem zastosowanie w razie dokonywania kontroli celnej w stałym miejscu odprawy celnej, a poza tym miejscem tylko w przypadku określonym w art. 22 ust. 2 Prawa celnego.

Trafny jest pogląd Ministra Sprawiedliwości, że mający zastosowanie w sprawie przepis art. 46a Prawa celnego wprowadza domniemanie, iż w przypadku, gdy osoba posiadająca towary przywiezione lub nadesłane z zagranicy nie przedstawi, w

toku czynności kontrolnych wykonywanych na podstawie art. 46 ust. 2 pkt 2-4 Prawa celnego, dowodów odprawy celnej lub dowodu zakupu towarów, uważa się, że towary te nie były poddane kontroli celnej. W rozpoznawanej sprawie jest niesporne, że Stanisław G. był w posiadaniu towaru celnego, jednakże nie obalił tego domniemania, przedstawiając w toku kontroli celnej jedynie fikcyjne rachunki zakupu tego towaru od nieistniejących firm krajowych; samo oświadczenie Stanisława G., że nie sprowadził towaru z zagranicy nie jest wystarczające do uchylenia się od skutków domniemania przewidzianego w art. 46a ust. 2 Prawa celnego. Do wymiaru i poboru cła w przypadku określonym w tym przepisie wystarcza ustalenie, że osoba posiadająca towary pochodzenia zagranicznego nie przedstawi, w toku czynności kontrolnych podejmowanych na podstawie i w granicach art. 46 ust. 2 pkt 2-4 Prawa celnego, dowodów odprawy celnej lub dowodów zakupu towarów. Nie można natomiast podzielić poglądu Ministra Sprawiedliwości, jakoby osoba ta miała przedstawić dowody odprawy celnej towarów i równocześnie dowody zakupu tych towarów, bowiem taki warunek nie wynika z wykładni gramatycznej art. 46 a ust. 2 Prawa celnego.

Biorąc powyższe pod rozwagę Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji.

=====